

Nederlandse Stichting voor Psychotechniek

JAARVERSLAG 2004

“De brug van kennis naar praktijk”

Meer aandacht voor kennisverspreiding

De NSvP subsidieert projecten op het gebied van mens en werk. Naast het ondersteunen van projecten van derden legt de NSvP zich steeds meer toe op kennisverspreiding en kennisoverdracht. De kennisoverdracht van wetenschap naar praktijk staat daarbij centraal. Vooral de boekenreeks en de scriptieprijs hebben tot doel wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken voor professionals werkzaam op het gebied van personeel en organisatie.

Om haar positie op het terrein van kennisoverdracht te versterken heeft de NSvP de ambitie geformuleerd een leerstoel in te stellen gericht op loopbaancompetenties in arbeids- en leerloopbanen. Nederlandse wetenschappers besteden weinig tijd aan het thema loopbaan en publiceren eigenlijk uitsluitend in Engelstalige wetenschappelijke vaktijdschriften. De Nederlandse beroepspraktijk heeft daardoor weinig houvast aan de achterliggende theorieën. Dat gat wil de NSvP helpen overbruggen, onder meer door deze leerstoel. Dit jaar is met de procedure gestart om deze leerstoel te realiseren.

Maar ook bij de toekenning van projectsubsidies stelt de NSvP als voorwaarde dat de resultaten overdraagbaar zijn en relevant voor anderen. Samen met de aanvrager wordt onderzocht hoe de ontwikkelde kennis kan worden overgedragen, bijvoorbeeld in de vorm van publicaties, symposia en werkconferenties. Ook kan de NSvP eigen conferenties organiseren om projectresultaten algemeen toegankelijk te maken voor anderen. Een voorbeeld daarvan is het dit jaar georganiseerde symposium over mobbing, of wel pesten op het werk. Een onderschat en moeilijk te hanteren probleem waar één op de twintig werknemers onder te leiden heeft en een belangrijke oorzaak is van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid.

Organisatie

Bestuur

In het jaar 2004 zijn er een aantal interne wijzigingen opgetreden binnen het bestuur van de NSvP. De heer Bunjes nam het voorzitterschap van de heer Van Schilfgaarde over en de heer De Leij werd penningmeester.

In 2004 bestond het bestuur uit:

- Prof. dr. P. van Schilfgaarde
- Dr. B. Buiten
- Ir. A.M. Bunjes (voorzitter)
- Dhr. R.W.P.A.M. de Leij (penningmeester)
- Mw.dr. E.M. Ott
- Prof.dr. C.K.W. De Dreu
- Mw.prof.dr.J. van Doorne-Huiskes

Prof.dr. P. van Schilfgaarde en dr. B. Buiten hebben in november 2004 afscheid genomen van het bestuur. Als dank voor hun jarenlange inzet en grote betrokkenheid organiseerde de NSvP een groot debat over werkloosheid en sociale uitsluiting. Drs. A. Kasem en dr. M.L. Wilke zijn in november als bestuursleden aangetreden. Hun deskundigheid op het gebied van diversiteit en sociale zekerheid vormen een goede aanvulling op de in het bestuur aanwezige kennis.

Kantoor organisatie

- Mw. Drs. S.C. Sjollema, directeur
- Mw. P.C. Möhlmann, secretariael medewerker

Subsidiebeleid

De Nederlandse Stichting voor Psychotechniek bevordert de ontwikkeling en toepassing van de Psychologie van Mens en Organisatie. In het meerjarenprogramma is deze doelstelling nader geconcretiseerd aan de hand van een drietal thema's:

- Arbeidstoeleiding van specifieke doelgroepen;
- Optimaal benutten van menselijk talent in de werksituatie;
- Het voorkomen van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid.

Het meerjarenprogramma is richtinggevend voor het beoordelen van subsidieaanvragen van derden. Naast het honoreren van aanvragen van derden (reactief), speelt de NSvP ook proactief een rol bij het initiëren van onderzoek en stimuleren van projecten op bepaalde thema's. Hiertoe is het activiteitenplan 2003-2006 opgesteld.

Externe communicatie

Internet site www.nsvp.nl:

Het gemiddelde aantal bezoekers per maand in 2004 op de website van de NSvP was 910, met uitschieters in de maand januari, februari en maart met respectievelijk 1625, 1557 en 1521 bezoekers.

Advertenties:

- Oproep inzending scripties voor David van Lennep Scriptieprijs 2004 (De Psycholoog, september 2004)

Mailingen:

- Ten behoeve van Scriptieprijsuitreiking: relaties, universiteiten en adviesbureaus.
- Ten behoeve van het symposium "Werkwet in wording": relaties, reïntegratiebureau's, werkbedrijven, gemeentelijke sociale diensten en wethouders Sociale Zaken, UWV, CWI's, Ministerie van SZW en leden Eerste en Tweede Kamer.
- Ten behoeve van het symposium "Pesten op het werk": relaties, arbo-professionals, mediators en HRM-adviseurs.

Persberichten en media aandacht door de NSvP gefinancierde projecten:

- Persbericht "NSvP reikt David van Lennep Scriptieprijs uit." (februari 2004)
- Opname persbericht scriptieprijs in A&O-items. (februari 2004)
- Persbericht "Experts arbeidsmarktreïntegratie debatteren over recht op werk". (oktober 2004)
- Interview met Sonia Sjollema voor het blad Mens en Werk in verband met het debat "Werkwet in Wording". (november 2004)
- Persbericht "NSvP presenteert concrete oplossingen om pesten op het werk aan te pakken. (november 2004)
- Aankondiging Symposium "Pesten op het werk" op de website www.chronischziek.nl. (oktober 2004)
- Naar aanleiding van de uitgave van het boek "De dialoog als vroege poortwachter" in opdracht van Stichting Management Studies verscheen het persbericht "Gedrag van medewerker en leidinggevende bepalend voor psychisch ziekteverzuim". (maart 2004)
- Artikel Volkskrant "Praten over ongerief voorkomt ziekteverzuim" in verband met het project De Dialoog als vroege poortwachter van SMS. (maart 2004)
- Advertentie van de NSvP in de Flexmarkt Jaargids 2004.
- Artikel psycholoog "Tussen traditie en vernieuwing" met verwijzing naar het boek Driekwart Eeuw Psychotechniek in Nederland. (maart 2004)
- In digitale nieuwsbrief van de Kamer van Koophandel een artikel over het project

Activiteiten

1. Scriptieprijs

Op vrijdag 6 februari vond in de Fundatie van Renswoude de uitreiking plaats van de David van Lennep Scriptieprijs 2003. De jury bestond dit jaar uit prof.dr. W.K.B. Hofstee, dr. B. Buiten en dr. M.J. Gorgievski. Tijdens de uitreiking hield Charles Luyten, senioradviseur bij RADAR, een lezing met als titel: 'Perspectief voor getraumatiseerde vluchtelingen'. De lezing ging over de methodiek die met financiële steun van de NSvP door Palet is ontwikkeld, gericht op arbeidsrehabilitatie van getraumatiseerde vluchtelingen.

Winnaars van de scriptieprijs waren:

- **De eerste prijs:** Marjolein Lugtenberg, *Een mix van meningen & belevingen*, Universiteit Utrecht, vakgroep Sociale- en Organisationspsychologie, begeleidster: dr. M.C.W. Peeters.
- **De tweede prijs:** Barbara Bendaoud, *The influence of time pressure on the relationship between the opponent's emotion and the focal negotiator's behaviour*, Universiteit van Amsterdam, Programmagroep Arbeids- en Organisationspsychologie, begeleider: drs. G.A. van Kleef.
- **De derde prijs:** Vincent Lagerwey, *Employee participation in decision-making, a note on pseudo participation*, Universiteit Maastricht, Department der Economische Wetenschappen en Bedrijfskunde, begeleiders: dr. P.A.J. Berends en prof.dr.ing. G. Endenburg.

2. Boekenreeks

De NSvP geeft een boekenreeks uit op de grens van wetenschap en praktijk. In het jaar 2004 zijn geen nieuwe uitgaven aan deze boekenreeks toegevoegd. Wel werd gewerkt aan het boek "Bang voor conflict?" van prof.dr. C.K.W. de Dreu, dat in 2005 wordt uitgegeven. En het boek Culturele diversiteit in organisaties van prof. K.I. van der Zee en prof.dr. J.P. van Oudenhoven dat in 2006 zal verschijnen.

In de boekenreeks zijn inmiddels verschenen:

- **Beter belonen in organisaties (2002), prof.dr. Henk Thierry:**
Volgens welke uitgangspunten en met behulp van welke systemen belonen ondernemingen en non-profit organisaties hun managers en personeelsleden? En wat voor resultaten zijn daarmee bereikt? Deze vragen staan centraal in dit boek, waarbij het accent telkens wordt gelegd op hoe de beloning beter zou kunnen worden vormgegeven.
- **Persoonlijkheid van top tot teen (2002), prof.dr. P.J Hetteema:**
De menselijke persoonlijkheid wordt vaak opgevat als een product van opvoeding en milieu, waarbij een hoge mate van 'maakbaarheid' wordt verondersteld. Dat daarbij ook biologische factoren van belang zijn is lange tijd ontkend. Dit boek laat zien dat veel tot dusver onbegrepen individuele verschillen kunnen worden verklaard vanuit een biosociaal model.
- **Driekwart eeuw Psychotechniek in Nederland (2001), prof.dr. P. J. van Strien en dr. J. Dane:**
Ruim driekwart eeuw geleden deed de psychologische test zijn intrede in Nederland. In dit rijk geïllustreerde boek wordt, tegen de achtergrond van de veranderende Nederlandse samenleving, de ontwikkelingsgang van het testen nagegaan vanaf de prille "psychotechniek" met zijn imponerende apparaten tot aan het moderne Assessment Center en het testen per computer.
- **Ziek van Conflict (2001), bundel onder redactie van de NSvP:**
Onder deze noemer zijn vier monografieën gebundeld, die ieder vanuit een andere invalshoek, ingaan op de relatie tussen conflict, ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid.

- **Stressbestendigheid vereist (1996), prof.dr. J.A.M. Winnubst:**
Het boek geeft een overzicht over wat er in de psychologie onder “stress” wordt verstaan, hoe we kunnen leren ermee om te gaan en wat de betekenis is van stress in onze samenleving.

3. Debat “werkwet in wording”

Op 28 oktober 2004 vond In de Beurs van Berlage te Amsterdam het debat “Werkwet in Wording” plaats. Een debat over sociale uitsluiting en het recht op werk.

De NSvP heeft met de presentatie van een “Werkwet” een nieuwe impuls willen geven aan de discussie over werkloosheid. Met de invoering van de nieuwe Wet Werk en Bijstand en de WIA ter vervanging van de WAO neemt de nadruk op de plicht tot werken toe. Maar niet iedereen die dit wil, kán ook werken. Veel mensen komen niet of moeilijk aan de slag omdat ze door ziekte, gebrek of een sociale achterstand niet in staat zijn volledig mee te draaien. Zij staan op de arbeidsmarkt ‘achter in de rij’, omdat ze minder productief zijn en vaak meer kosten dan zij voor de werkgever opbrengen. Dat vraagt om een andere aanpak. De NSvP doet in het Wetsvoorstel Werkwet voorstellen om door middel van een persoonsgebonden het voor werkgevers aantrekkelijker te maken deze mensen in dienst te nemen. Daarnaast pleit zij voor het ontwikkelen van “werkbedrijven”, die maatschappelijk nuttig werk tot arbeid bundelen, waardoor een voor deze groep passend werkaanbod ontstaat. Tenslotte suggereert zij andere vormen van arbeidsovereenkomsten te benutten dan uitsluitend het gangbare dienstverband. Daarbij kan gedacht worden aan werkcontracten waarbij niet zozeer de productiviteit als wel de scholing en het opdoen van werkervaring centraal staat.

De 90 aanwezigen, die zowel op uitvoerend als op beleidsniveau bij deze problematiek betrokken zijn, hebben tijdens het debat hun ervaring ingebracht om een bijdrage te leveren aan de verdere ontwikkeling van het gedachtegoed. Ter afsluiting is besloten een brochure uit te brengen om de aanpak bredere bekendheid te geven. Deze brochure verschijnt in juni 2005.

4. Symposium “Pesten op het werk”

Op 11 november 2004 vond in Meeting Plaza te Utrecht het symposium “Pesten op het werk” plaats. Conflicten en slechte arbeidsverhoudingen blijken een belangrijke oorzaak van ziekteverzuim en arbeidsongeschiktheid. Toch is het thema in organisaties vaak nog onderbelicht en wordt er vooral geïnvesteerd in het terugdringen van werkdruk om stress en burnout tegen te gaan. Systematische intimidatie (mobbing) neemt nog altijd toe en komt bij minstens 5% van de beroepsbevolking voor. Dat betekent dat van elke groep van 20 collega’s er minstens één slachtoffer is van intimidatie door leidinggevende of collega’s. De aard en de omvang van de problematiek zijn voor de Nederlandse Stichting voor Psychotechniek (NSvP) aanleiding geweest een voorlichtingsfilm voor organisaties over dit onderwerp te laten maken. Tijdens het symposium, met meer dan 90 professionals uit verschillende branches en organisaties werd deze video gepresenteerd en voor het eerst vertoond.

Projecten

In het jaar 2004 werden verschillende nieuwe projecten opgestart.

- CINOP/Hogeschool Den Haag: Succesfactoren in loopbaanoriëntatie en –begeleiding in VMBO en MBO
- Montessori College Oost: Prikkel een digitaal portfolio
- St. Rhythm of Reason:
Symposium: startende allochtonen vrouwen ondernemen
- SOMVAO/St.Dir: Bouwen op eigen kunnen
- NFGV: Toolkit voor bedrijven Nu Even Niet
- Stichting Formaat: De mens in de hoofdrol
- Forum: Herhaling studiedag Islam en hulpverlening

Afgerond werden de volgende projecten:

- Palet: Arbeidsrehabilitatie getraumatiseerde vluchtelingen
- Springfilm: Pesten op het werk
- SMS; De dialoog als vroege poortwachter
- COA: Vluchtelingen in de bouw

In totaal werd er in 2004 gewerkt aan de volgende projecten:

Werkzoekgedrag bij een Turkse minderheidsgroep vergeleken met een representatieve groep Nederlanders

Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Vrije Universiteit van Amsterdam. Doel is door beter zicht te krijgen op achterliggende motivaties en attributies van werkzoekenden. Op grond van het onderzoek zullen specifieke aanbevelingen gedaan worden ten behoeve van arbeidstoeleiding en werving van Turkse medewerkers.

Towards a Workforce Without Discrimination

Aanvrager is Stichting Tiye International; platform van nationale organisatie van zwarte, migranten- en vluchtelingenvrouwen.

Operationele doelstelling: Ontwikkelen van een methode om binnen arbeidsorganisaties de omslag naar een non-discriminatoire cultuur te bewerkstelligen.

De dialoog als vroege poortwachter: onderzoek naar preventie van psychische arbeidsongeschiktheid

Aanvrager is Stichting Management Studies; de opdracht wordt uitgevoerd door TNO-arbeid. Doel is door middel van een kwalitatief en kwantitatief onderzoek het inzicht te vergroten in het proces dat kan uitmonden in psychische arbeidsongeschiktheid en/of juist het tegenovergestelde: arbeidstevredenheid en productiviteit. De onderzoeksresultaten en de aanbevelingen voor de managementpraktijk worden vastgelegd in een publicatie, die wordt uitgegeven door de SMS.

Toolkit voor bedrijven Nu Even Niet: preventie en aanpak van arbeidsgereleerde psychische problemen

Aanvrager is het Nationaal Fonds Geestelijke Volksgezondheid (NFGV)

Beoogde projectresultaten:

- Psychische problemen en met name stress, overspannenheid en burn-out zijn beter bespreekbaar op de werkvloer
- Werknemer en werkgevers hebben handvatten voor het aanpakken (en voorkomen) van stressklachten, het verminderen van risicofactoren en vergroten van beschermende factoren tegen stress op de werkplek.

Bouwen op eigen kunnen

Aanvrager is Stichting Dir en SOMVOA

De algemene doelstellingen van het project zijn als volgt geformuleerd:

- Maatschappelijke achterstand van de Ethiopische en Somalische jongeren terugdringen.
- Model ontwikkelen dat elders in Nederland maar ook in Europa bruikbaar is.

In drie jaar tijd zullen 120 Somalische en Ethiopische jongeren een persoonlijk toekomstplan ontwikkelen en uitvoeren gericht op participatie en integratie in de samenleving. Daarnaast worden bijeenkomsten georganiseerd om de dialoog te bevorderen tussen de jongeren zelf, hun ouders en de jongereninstellingen, beleidsmakers en hulporganisaties.

Vluchtelingen in de bouw

Aanvrager is Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) cluster Gooi en Vechtstreek

Doelstelling van het project:

Asielzoekers verblijven gemiddeld 3 jaar in de centrale opvang van het COA. Het merendeel van de asielaanvragen wordt afgewezen. Het Cluster Gooi en Vechtstreek is samen met de FNV bouwbond van start gegaan om asielzoekers de mogelijkheid te bieden een vak te leren, zodat zij beter in staat zijn na het verkrijgen van een verblijfsvergunning te integreren in de Nederlandse Maatschappij, of na afwijzing met een diploma terug te keren naar het land van herkomst.

Woman in Black, Colourfull woman into business

Aanvrager is Stichting Rhythm of Reason

Doelstelling van het project: Het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap van allochtone vrouwen.

Pesten op het werk

Aanvrager is Springfilm

Doelstelling van het project:

Het maken van een instructievideo waarin getoond wordt hoe pesten op het werk ontstaat, welk effect het op mensen kan hebben en hoe pesten op het werk voorkomen kan worden. Jaarlijks belanden er nog steeds vele duizenden mensen met psychische klachten in de WAO, en niet zelden als gevolg van pestgedrag van collega's. Uit de evaluatie van de Arbo-wet (2000, Soethout & Sloep, in opdracht van het Ministerie van VWS) blijkt dat één op de zestien medewerkers ten tijde van het onderzoek werd gepest.

Islam en hulpverlening

Aanvrager is FORUM, Instituut voor multiculturele ontwikkeling

Doelstelling van het project:

Doel is de kennis die in eerder project is verzameld en is vastgelegd in de publicatie "Wankele Waarden" verder te verspreiden door een studiedag te organiseren voor professionals uit de hulpverlening, dienstverlening, onderwijs en politie. Enerzijds zullen tijdens de studiedag ethische dilemma's worden behandeld waarmee hulpverleners veelvuldig worden geconfronteerd en waarmee zij worstelen op hun werkterrein. Anderzijds zullen beproefde methodieken en aanbevelingen van deskundigen worden aangedragen.

Van Huis Uit: voorkomen van schooluitval van allochtone jongeren

Aanvrager is CNV Jongerenorganisatie

Allochtone leerlingen op ROC-opleidingen hebben veel intrinsieke motivatie nodig om hun opleiding succesvol te doorlopen. Ouders uit de Marokkaanse minderheidsgroep spelen doorgaans geen actieve rol bij de leerontwikkeling van hun kinderen.

Doelstelling van het project:

- Uitval onder leerlingen van Marokkaanse komaf voorkomen in het beginstadium van ROC-opleidingen (1^e jaar van de opleiding) door middel van het creëren van een stevig netwerk tussen ROC-opleidingen, Marokkaanse leerlingen en hun ouders;
- Ontwikkelen van een overdraagbare methodiek die door andere ROC's gebruikt kan worden.

Succesfactoren in Loopbaanoriëntatie en –begeleiding in VMBO en MBO

Aanvrager is Dr. F. Meijers, lector pedagogiek van de beroepsvorming, Haagse Hogeschool en Dr. M. Kuijpers, CINOP

Doelstelling van het project:

Onderzoek naar de kritische succesfactoren bij loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) in het VMBO en MBO. Centrale vragen zijn:

- Welke verschillende LOB-praktijken zijn momenteel in de 2^e fase van het VMBO en in het MBO te onderscheiden?
- Welke onderdelen van deze LOB-praktijken dragen bij aan het verwerven van de loopbaancompetenties van leerlingen in de 2^e fase van het VMBO en in het MBO?
- Welke good practices op het gebied van LOB, die in de bestaande onderwijsorganisatie een min of meer vaste plek hebben gekregen, zijn in het VMBO en MBO te ontdekken?

Ontwikkeling van een etnisch onpartijdige selectietest

Kan met de ontwikkeling van een situationele beoordelingstest (Situational Judgement Test, SJT) de discriminatie van allochtonen in sollicitatieprocedures verminderd worden? SJT's behoren tot de categorie arbeidsproeven. Relevante praktijksituaties voor de functie worden op video gesimuleerd, de sollicitant wordt gevraagd de situatie te beoordelen. De voorspellende kracht van SJT's voor toekomstige arbeidsprestaties is gunstig. Uit Amerikaans onderzoek zijn bovendien indicaties afkomstig dat SJT's in een minder groot scoreverschil tussen blanke en niet-blanke groepen resulteren dan intelligentietests en assessment centers. De Nederlandse politie is bereid als pilotorganisatie op te treden voor dit onderzoek, zodat er een proef kan worden gedaan met dit type tests.

Verrijkt doorwerken: experimenten om arbeidsparticipatie van ouderen te vergroten

Nederland heeft net als andere Europese landen te maken met een onvermijdelijke veroudering van de bevolking. Ouderen zullen langer aan het werk moeten blijven om aan de vraag naar arbeidspotentieel te blijven voldoen en de economie draaiende te houden. In het project "Verrijkt doorwerken" vinden experimenten en verkenningen plaats voor nieuwe werkarrangementen om ouderen via maatschappelijke inzet een kans te bieden hun loopbaan te herijken, te verrijken en zodoende te verlengen. Het project wordt uitgevoerd door Viatore in samenwerking met het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI).

Benoeming en verspreiding van ambachtelijke leermethodiek

In het leeraanbod in het voortgezet onderwijs is de afgelopen vier decennia sterk de nadruk komen te liggen op cognitieve leerprocessen. De meeste jongeren die zich bij Werkartaal aanmelden hebben moeite in hun ontwikkeling aan te sluiten bij cognitieve leerprocessen. Werkartaal is een instituut voor arbeidstoeleiding van jongeren en volwassenen die grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Vooral de steeds schaarser geworden ambachtelijke leerweg staat bij Werkartaal centraal.

Vooraf met *multiculturele groepen* met een diverse problematiek heeft Werkartaal veel ervaring opgedaan. Doel van dit project is de ontwikkelde methodieken van Werkartaal te beschrijven en overdraagbaar te maken voor VMBO/ROC's en andere instituten.

Arbeidsrehabilitatie getraumatiseerde vluchtelingen

Aanvrager is Palet, steunpunt voor multiculturele ontwikkeling in Noord-Brabant, regiokantoor 's-Hertogenbosch.

Doelstelling van het project:

- Benaderen van 25 getraumatiseerde vluchtelingen met een verblijfstatus in de regio 's-Hertogenbosch, waarvan ten minste 10 personen uitstromen naar regulier of gesubsidieerd werk en 10 personen worden toegeleid naar een vorm van schakelende en/of beroepsgerichte scholing binnen het tijdsbestek van twee jaar.
- Het ontwikkelen van een overdraagbare en getoetste methodiek voor arbeidsbemiddeling van getraumatiseerde vluchtelingen.